

fiyatları artışında alanlara göre büyük farklılıklar göze çarpmaktadır, temel bilimlerdeki dergi fiyatı artışı diğer alanlardan daha hızlı olmaktadır.

Mellon Raporu'nda (Cummings, et al., 1992) belirtildiği gibi, üniversite kütüphanelerinde koleksiyona dahil edilen kitap ve dergi sayılarıyla üniversitedeki doktora programları ve bu programlardaki öğrenci sayıları arasında 1900'lerden beri süregelen bir korelasyon gözlemlenmektedir. Bunun ülkemizdeki üniversite kütüphaneleri için geçerli olduğunu söyleyemeyiz. Üniversite kütüphanelerinin mali olarak desteklenmesinde doktora programları sayısının ve çeşitliliğinin göz önüne alınmasının doğru olacağı görüşündeyiz.

Özellikle yabancı dildeki dergi aboneliklerinin yıl boyunca kur değişimlerinden etkilenmesinin önlenmesi için üniversite kütüphanelerinin bütçelerinin tümünün yılın başında açılması gerekmektedir.

Doç. Dr. Bülent Karasözen

ODTÜ Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkan Vekili

Kaynakça

Cummings, Anthony M. et al. (1992). *University libraries and scholarly communication: a study prepared for The Andrew W. Mellon Foundation*. [n.p]: Association of Research Libraries.

Rektörlerin Gözüyle Üniversite Kütüphanelerinin Sorunları

Üniversite rektörlerimiz tarafından Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulan ve daha sonra Cumhurbaşkanlığımızca kitap halinde yayımlanan "Üniversitelerin Sorunları" adlı kitabı Üniversitelerimizin kitapla-kütüphanelerle ilgili hangi sorunları olduğunu öğrenmek üzere incelemeye çalıştık.

Aşağıda; kitapta yayımlandığı şekliyle alıntılar yaptığımız, konumuzla doğrudan veya dolaylı olarak sunulan görüşleri okuyacaksınız. Üniversitelerinin sorunlarını sıralayan 53 üniversitenin 36'sı kütüphanelerle ilgili hiçbir konuya değinmemişler, Bilkent Üniversitesi diğer konularda da görüş bildirmemiştir. Kitapta yer alan iki teknoloji enstitüsünden biri görüş bildirirken diğeri bu konuya değinmemiştir.

Kütüphaneleri ile ilgili görüş ve sorun bildirmeyen 36 üniversite rektörünün kütüphaneleri ile ilgili herhangi bir sorunları olmadığını sanmıyoruz. Çünkü üniversite kütüphaneleri içinde, Türkiye koşullarına göre çok iyi durumda olan, Boğaziçi ve ODTÜ kütüphanelerinin bile sorunları vardır. Bu bize, üniversitelerin sorunları sıralanırken, kütüphanelerimize diğer sorunlar arasında verilen önemi vurgulamaktadır.

Tüm üniversitelerimizin yeni veya eski olması birçoğunun fiziksel alan, kamulaştırma, akademik ve idari personel eksikliği, bütçe yetersizliği, alt yapı, donanım, barınma, ulaşım vb. gibi birçok sorunu vardır. Bu sorunların elbette ki hepsi önemlidir ve birbirine bağlantılı olarak öncelik taşıyanları vardır.

“Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksek okul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yüksek öğretim kurumudur.” diye tanımlanmaktadır. Bir üniversitenin eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma yapabilmesi için çağdaş bilgilerle sürekli olarak desteklenen kütüphanelere ihtiyacı vardır ve bu ihtiyaç bize göre en ön planda göze çarpmalıdır. Kitapsız, kütüphanesiz, bilgisiz ne eğitim ne de araştırma yapılabilir.

Amacımız dikkatleri biraz da mesleğimizle ilgili yöne çevirmektir. Bunu başarabilirsek çok yol alabileceğimizi sanıyoruz.

Şimdi sorunlarını belirten üniversitelerimize bir göz atalım:

- **Akdeniz Üniversitesi:** Kampüslerimizdeki fiziki yapıların tamamlanmamış olması ve bütçemize konan ödeneğin azlığı nedeniyle, derslik; laboratuvar, okuma odası ve kitaplıklarımız yetersizdir.

- **Ankara Üniversitesi:** Üniversitemizin laboratuvar ve kütüphane olanakları bu çapta bu üniversiteye yakışmayacak derecede eski ve yetersizdir.

- **Balıkesir Üniversitesi:** Merkez kütüphanesinin geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan yerli ve yabancı yayınların alınabilmesi için mevcut bütçe imkânları yetersizdir.

- **Boğaziçi Üniversitesi:** “4. Kütüphanenin yetersizliği: Üniversitemizin kütüphanesi yurdumuzun en iyi kütüphanelerinden birisi ve İstanbul Kütüphanelerinin en iyisi olmasına rağmen gerçek bir araştırma üniversitesinin ihtiyaçlarına cevap vermekten çok uzaktır. 5 Nisan 1994 istikrar tedbirlerinden bu yana abone olunan süreli bilimsel yayın sayısı 1500’den 750 civarına inmiştir. Zaten 3-5 bin gibi yetersiz düzeyde olan kitap alımları tamamen durdurulmuştur. Kütüphanemizin lisansüstü eğitim programlarının yürütülmesine imkân verecek bir düzeyde tutulabilmesi için, bugün ayrılan

ödeneklerin en az üç katına çıkarılmaları gereklidir. Kütüphane için mali destek şarttır.”

5. Dünyaya uyumda karşılaşılan güçlükler: Kütüphanenin durumu ile yakından ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir konu “İnternet” bağlantılarıdır. Bugün bütün dünya ve doğal olarak bilim ve teknoloji dünyası elektronik iletişim ve erişim sistemlerini çok yoğun şekilde kullanmaktadır. Bu bağlantıların dışında kalmak bizim için düşünülemez. Bugün için yeterli sayılabilecek bir bağlantı kurulmazsa da bağlantının maliyeti bütçemizi zorlamakta olup çok yakında gerekli olan gelişmeler tamamen bütçe imkânlarımız dışında kalacaktır. Dünyayı takip edebilmemiz için mali destek gereklidir.”

• **Celal Bayar Üniversitesi:** “Kütüphanelere yayın alımı için ayrılan ödeneklerin döviz kurlarından, artıştan etkilenmemesi amacıyla mali yılın ilk ayında tamamının kullanılmasına izin verilmelidir. Bu önlem alındığında özellikle yabancı yayın temininde sıkıntı ortadan kalkacaktır. Tüm birimlerin kütüphanelerinin takviye edilebilmesi için daha fazla ödenek ayrılmalıdır.

• **Çanakkale Üniversitesi:** “5. Üniversitemizin merkezi bir kütüphanesi mevcut değildir. Dış kaynaklı yayın ve periyodikler yönünden üniversitemizin bütçe ödenekleri yetersizdir.

• **Dumlupınar Üniversitesi:** “Üniversitemiz Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi bünyesinde, bir cilt atölyesi ile matbaa kurulması ve modern bir kütüphane için yeteri kadar bilgisayar, özel kart yazıcı printer, barkod okuyucu, manyetik şerit ve manyetik kontrol sisteminin kurulması için gerekli ödenek sağlanmalıdır.”

• **Galatasaray Üniversitesi:** “Bu tür fiziki sorunlar kütüphanemizin de arzu edilen ölçüde gelişmesini bir ölçüde etkilemektedir. Bir üniversitenin en büyük gurur kaynaklarından biri olması gereken kütüphanemiz, yeterli alana yayılamamakta ve öğrencilerimizin taleplerime cevap verememektedir.”

• **Gaziosmanpaşa Üniversitesi:** “1.4. Yer (fiziki imkân, dersane, laboratuvar, kütüphane, ışık, atölye, öğretim ve idari eleman ofisleri yokluğu, yetersizliği).” Halbuki kampüse taşındığımızda kütüphane, kantin, kafeterya ve yemekhane ihtiyacımız olacaktır.”

• **İstanbul Teknik Üniversitesi:** “3. Periyodik ve yayın alımları. Gerek öğretim elemanlarının gerekse öğrencilerin bilim ve teknolojideki gelişmeleri izlemelerinde en etkin araçlar bilimsel periyodikler ve yeni çıkan kitaplardır. Üniversitemize bu amaçla verilen ödenekler üniversitemizde koleksiyonları bulunan bilimsel periyodiklerimizin abone bedelini dahi karşılamamaktadır.

1996 yılı bütçe taslağında periyodik ve yayın alımları için üniversitemize 52 milyar TL. ödenek ayrıldığı görülmektedir. Oysaki bu hizmetin görülebilmesi için 1996 yılında 111 milyar TL.'ye ihtiyacımız bulunmaktadır. Dolayısıyla bu fasıl için 59 milyar TL.'lik bir ek ödenek gerekmektedir.

• **İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü:** "... şimdilik bağışlarla birlikte 2500 ciltlik kitap ve 78 süreli bilimsel yayının bulunduğu kütüphane ile tüm programlara hizmet verebilecek bilgisayar laboratuvarları, bürolar ve öğrenci sosyal hizmet alanları oluşturulmuştur." "... İki yıldan beri süregelen merkezi kütüphane için kitapların ve periyodiklerin alınmasına ağırlıklı olarak devam edilmesi ve öğretim-egitim ile tüm personelin ihtiyacı olan malzemenin alımı gibi ana unsurlar dikkate alınmıştır."

• **Marmara Üniversitesi:** "... merkezi kütüphanenin 1996 yılı sonuna kadar tamamlanması..."

• **Muğla Üniversitesi:** "Kütüphanemiz daha da zenginleştirilmiş CD-ROM'larımız 12 ayrı bilim dalı koleksiyonuna ulaşmıştır."

• **Orta Doğu Teknik Üniversitesi:** "4. Ülkemizdeki en zengin kütüphane olmasına karşın kütüphanemiz Batı standartlarına göre yetersizdir."

• **Süleyman Demirel Üniversitesi:** "Kütüphanelerimizin kitap ve süreli yayın yönünden zenginleştirilmesi için yeterli ödenek sağlanmalıdır."

• **Trakya Üniversitesi:** "Üniversitemizin merkezi kütüphanesi mevcut değildir. Dış kaynaklı ve periyodik yayınlar yönünden üniversitemizin bütçe ödenekleri yetersizdir."

• **Uludağ Üniversitesi:** "Öte yandan, devamlı artan döviz fiyatları nedeniyle, abone olunan periyodiklerin abonelikleri yenilenememektedir. Aynı şekilde istenen kitapların da bir çoğu alınmamakta ve tasarruf tedbirleri nedeniyle yayımlanması gereken bir çok kitap ve dergi yayınlanamamaktadır."

• **Yıldız Teknik Üniversitesi:** "Kütüphanemize gerekli sayıda periyodik ve kitap almak, CD-ROM ağını genişletmek."

Abant İzzet Baysal, Adnan Menderes, Afyon Kocatepe, Anadolu, Atatürk, Başkent, Cumhuriyet, Çukurova, Dicle, Dokuz Eylül, Ege, Erciyes, Fırat, Gazi, Gaziantep, Hacettepe, Harran, İnönü, İstanbul, Kafkas, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Karadeniz Teknik, Kırıkkale, Kocaeli, Koç, Mersin, Mimar Sinan, Mustafa Kemal, Niğde, Ondokuz Mayıs, Osmangazi, Pamukkale, Sakarya, Selçuk, Yüzüncü Yıl, Yıldız Teknik, Zonguldak Karaelmas Üniversiteleri ile Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün raporlarında kütüphanelerle ilgili sorunlara hiç değinilmemiştir.

Leyla Tekin

Akdeniz Üniversitesi Kütüphane ve
Dokümantasyon Dairesi Başkanı